

Mr Sergej Uljanov

Nacionalni centralni biro INTERPOL-a, Beograd

Mr Zvonimir Ivanović

Kriminalističko-policijska akademija, Beograd,

UDK 351.74

341.456

Originalni naučni rad

MEĐUNARODNE POLICIJSKE ORGANIZACIJE

Savremeni profil civilizacije neizostavno je obeležen dinamičnom, brutalnom i nažalost efikasnom organizovanom kriminalnom aktivnošću. Njen međunarodni prefiks, svakako, doprinosi uvećanju stepena društvene opasnosti po državu i pojedinca odnosno štete koju izaziva na državnim i privatnim dobrima.

Odgovor društva na konstantno prisustvo neprijatelja njegovih osnovnih vrednosti, u ovom članku, pokušavamo da pronađemo u postojanju međunarodnih policijskih organizacija, koje deluju na svetskom, kontinentalnom i regionalnom nivou.

Kako bi njihova uloga bila shvaćena što potpunije biće prikazan i osvrt na istorijat njihovog nastanka i razvoja, kao i na one istorijske epizode u kojima su neke od predmetnih međunarodnih policijskih organizacija bile zloupotrebljene.

Na svetskom nivou razmatraćemo značaj međunarodne organizacije kriminalističke policije INTERPOL, na kontinentalnom planu analiziraćemo evropske afričke, azijske, latinoameričke, centralnoameričke, panameričke i pacifičke policijske organizacije, dok ćemo se na regionalnom planu usredsrediti na svrhu međunarodne organizacije SECI.

Mišljenja smo da su dometi ovih međunarodnih policijskih organizacija, u borbi protiv, pre svega, organizovane kriminalne aktivnosti, od presudne važnosti za zaštitu kako osnovnih ljudskih prava i sloboda, tako i stabilnosti i prosperiteta međunarodnih odnosa u regionalnoj, kontinentalnoj i svetskoj perspektivi.

Ključne reči: Međunarodne policijske organizacije, organizovani kriminal, INTERPOL, EUROPOL, ASEANPOL, CLARA, OAS, CJPCAC, ACCP, WAPCCO, CAPCCO, SARPCCO, SPCPC, SEPICA, SECI.

UVOD

Očiglednost ekspanzije kriminalne aktivnosti sa pojedinačne na organizovanu, te sa lokalne i nacionalne na međunarodnu i svetsku, uslovila je saradnju kriminalističkih službi, najpre na nivou gradova¹ a potom i među državama. Neophodnost suprotstavljanja napadima na vitalne vrednosti društvene zajednice dovela je do formiranja niza međunarodnih policijskih organizacija, od kojih ćemo posebnu pažnju usmeriti na INTERPOL, EUROPOL, ASEANPOL, CLARA, OAS i SECI. Navedene međunarodne organizacije odraz su profesionalnih, ali i diplomatskih veza i odnosa, uspostavljenih tokom protekog veka na svetskom, kontinentalnom i regionalnom nivou.

INTERPOL

Istorijat nastanka

INTERPOL predstavlja najstariju međunarodnu organizaciju kriminalističke policije, koja vuče poreklo još od Međunarodnog kriminalističkog udruženja osnovanog 1889. godine, na čijem je X Kongresu održanom 1905. godine, po prvi put na izričit način izražena potreba za suzbijanjem kriminaliteta na međunarodnom planu¹. Smatra se da su temelje modernom INTERPOL-u ustanovili pravni eksperti i policijski funkcioneri iz 14 država okupljeni na poziv Princa Alberta I od Monaka na prvom međunarodnom kongresu kriminalističke policije u Monaku, od 14. do 18. aprila 1914. godine².

Izbijanjem Prvog svetskog rata došlo je do zaustavljanja ovih inicijativa da bi holandska državna policija 1919. godine, pokrenula inicijativu za osnivanje Međunarodne policijske centrale pri Ligi naroda³. Na međunarodnom policijskom kongresu održanom od 3. do 8. septembra 1923. godine u Beču, uz učešće delegata iz devetnaest država⁴, osnovana je Međunarodna kriminalistička policijska komisija (International Criminal Police Commission (ICPC)), sa sedištem u Beču. Neki ga kod nas nazivaju i Međunarodno policijsko društvo⁵. Tom prilikom su u Žurnalu međunarodne javne bezbednosti objavljene prve poternice. Prvi kongres ove Komisije (ili društva) Generalna

¹ Ovo se zadržalo do danas u razmeni operativnih informacija između frankofonskih kantona Švajcarske (gradovi Ženeva i Lozana) sa gradovima u Francuskoj (posebno Pariz).

skupština je održala u Beču, kada su predložena osnivanja Nacionalnih Centralnih Biroa u svakoj državi članici, kao centralne tačke za ostvarivanje kontakata u okviru unutrašnjih policijskih struktura⁶.

Mračni period za INTERPOL

Razvijajući svoju delatnost, Komisija je do početka Drugog svetskog rata održala petnaest kongresa⁷. Početak Drugog svetskog rata doveo je do prestanka funkcionisanja Komisije (udruženja). Nacistička Nemačka je preuzela kontrolu nad Komisijom, nakon faktičke smene Generalnog sekretara (bivšeg austrijskog policijskog komesara) Oskara Dressler-a 1938. godine², nakon čega je velika većina članica odustala od učešća u radu Komisije. Godine 1942. Komisija u potpunosti potpada pod Nemačku kontrolu kada i premešta sedište u Berlin.³

U vreme trajanja drugog svetskog rata funkciju predsednika INTERPOL-a obavljali su nacistički zvaničnici Reinhard Heydrich⁴, Arthur Nebe⁵ i Ernst Kaltenbrunner⁶. Obzirom da predsednička funkcija podrazumeva koordiniranje rada Generalne skupštine, Izvršnog komiteta i Generalnog sekretara INTERPOL-a, sasvim je razumljivo da je prostor za zloupotrebe INTERPOL-a i INTERPOL-ovih evidencija bio potpuno otvoren za nacističke nadležne organe.⁷ Ovo je rezultiralo vođenjem dve operacije, čiji cilj je bio rušenje monetarnog sistema Velike Britanije i Sjedinjenih Američkih Država, kao jednog od glavnih protivnika nacističke Nemačke. Operacija "Bernhard" počela je 1942. godine pod vođstvom majora SS-a Bernhard-a Krüger-a. Formiran je tim od 142 lica jevrejske nacioanalnosti, koja su se nalazila u nekom od nemačkih koncentracionih logora,⁸ a koja su bila poznata policijskim

² Oskar Dressler formalno se vodi kao Generalni sekretar INTERPOL-a od 1932. do 1946. godine, što znači da je posle pripajanja Austrije nacističkoj Nemačkoj, tokom 1938. godine, imao samo formalnu ulogu u radu INTERPOL-a.

³ Zanimljivo je da su Sjedinjene Američke Države participirale u radu INTERPOL-a u tom periodu, a da je FBI razmenjivao podatke sa nemačkim nadležnim organima sve do par dana pred napad na Perl Harbur, 07.12.1941. godine.

⁴ U periodu od 1940. do 1942. godine.

⁵ U periodu od 1942. do 1943. godine.

⁶ U periodu od 1943. do 1945. godine.

⁷ Ovo je olakšalo GESTAPO-u vršenje pogroma nad Romima, Jevrejima i homoseksualnim osobama.

⁸ Posebno koncentracioni logori "Sachsenhausen" i "Auschwitz".

evidencijama kao iskusni falsifikatori.⁹ Do 1945. godine ovaj tim izradio je falsifikovane britanske funte u apoenima od po 5, 10, 20 i 50, u ukupnom broju od 8,965,080 banknota, čija vrednost je iznosila 134,610,810 britanskih funti. U februaru 1945. godine predmetna operacija proširena je i na izradu falsifikovanih američkih dolara, u apoenima od po 100. Uz navedenu operaciju, odvijala se i operacija "Andreas", čiji cilj je bila izrada falsifikovanih dokumenata. Kuriozitet je da su se neke od ovih falsifikovanih novčanica nalazile u opticaju u Velikoj Britaniji još dugo po završetku Drugog svetskog rata.¹⁰ Takođe, jevrejske kriminalne grupe su falsifikovanim britanskim funtama nabavljale sebi sredstva za vršenje kriminalnih aktivnosti i obezbeđivala transfer raseljenih lica jevrejske nacionalnosti na područje Palestine.

Regionalni operacije i projekti INTERPOL – a

U okviru INTERPOL –a postoje Nacionalni centralni biroi (NCB) kao i Direktorat regionalnih policijskih službi (DRPS). Kao osnovne funkcije Direktorata regionalnih policijskih službi navode se tri oblasti⁹: razvoj sposobnosti i kadrovskih mogućnosti sa ciljem razvoja i unapređenja saradnje sa NCB u pravcu povećanja operativnih kapaciteta i mogućnosti za brze odgovore. Dato se vrši kroz: izgradnju kadrovskih i sličnih sposobnosti: pomoć članicama u kreiranju i rekonstrukciji NCB kao i revitalizacija operativnih kapaciteta, razvoj i održanje NCB standarda i promocija dobre prakse u svim oblastima policijske aktivnosti, razvoj mreža oficira za vezu u cilju povećanja operativne podrške između NCB –a, stvaranje regionalnih poslovnih planova u bliskoj saradnji sa relevantnim telima Generalnog Sekretarijata (GS) i država članica, organizaciju godišnjih susreta šefova NCB, kao i omogućavanje da se upiti i zahtevi poslati od strane NCB GS sprovedu što je pre moguće i intervenisanje u ime NCB kada se javljaju teškoće u komunikacijama sa drugim NCB – ima, ostvarivanje saradnje sa regionalnim i međunarodnim organizacijama, podržavanje aktivnosti Centara za koordinaciju i komandovanje, pri zahtevima na bazi individualnih slučajeva kroz (povezivanje ili

⁹ Jezgro ovog tima nalazilo se još početkom 30-ih godina prošlog veka u logoru "Oranienburg".

¹⁰ Zbog toga je Banka Engleske iz optičaja morala da povuče sve novčanice britanske funte u apoenima većim od 5, pa ih je sukcesivno vraćala u optičaj 60-ih (apoeni od 10), 70-ih (apoeni od 20) i 80-ih godina (apoeni od 50) prošlog veka.

ostvarivanje veze sa državama članicama, predstavljanje veze između NCB i lica odgovornih programe i projekte za podršku u rasvetljavanju krivičnih dela u GS, te organizovanje INTERPOL-ovih seminara o aktuelnim problemima, na zahtev članica.

Takođe, zbog veličine svoje teritorije neke države članice INTERPOL-a formirale su Nacionalne centralne podbirooe INTEPROL-a (npr. Turska i Sjedinjene Američke Države), dok su neke organizovale kancelarije za vezu sa saradnjom sa centralnim Nacionalnim centralnim biroom na svojoj teritoriji.¹¹

Policijska obuka za cilj ima ojačanje sposobnosti i mogućnosti pripadnika NCB, a time i osnovnih funkcija INTERPOL-a, naročito kroz podizanje nivoa poznavanja funkcija, ukupnih službi i poslova, kao i oruđa INTERPOL-a. Sve ovo za cilj ima i povećanje svesti o ulozi INTERPOL-a u okvirima nacionalnih policijskih agencija.

Regionalni operacije i projekti vode se radi pružanja podrške i pomoći u specijalizovanim oblastima kriminala kroz koordinaciju združenih ili simultanih operacija (operacija koje se sprovode istovremeno uz koordinaciju datih regionalnih organizacija). Razmena dobre prakse među NCB-ima je neka vrsta ocene uspešnosti rada pojedinačnih NCB-ova.

Inače, Generalni Sekretarijat INTERPOL-a je uspostavio Direktorat za Regionalne i nacionalne policijske poslove 2001. godine. On se sastoji od pet poddirektorata – za Afriku, Amerike, Aziju i Južni Pacifik, Evropu, Bliski Istok i Severnu Afriku, te Podregionalnog biroa za koordinaciju. U suštini organizacije ovog biroa bilo je realizovanje praktičnih potreba organa gonjenja svakog od regiona, obzirom da se u svakom od regiona razlikuje problematika i da je svaki na svoj način specifičan¹⁰. Kroz promociju mreža regionalnih institucija i razvoj efikasnih strateških saveza sa drugim institucijama INTERPOL pokušava da adekvatno prilagodi podršku kroz NCB-ove. Vremenom se očekuje da će svaki region postići operativnu i tehničku efikasnost i dostići sve organizacione i kadrovske mogućnosti po uzoru na Generalni Sekretarijat INTERPOL-a.

Nakon 63. Generalne Skupštine održane u Rimu 1994. godine predloženi su mehanizmi za praćenje primene standarda. Evropski region je 1999. godine usvojio sopstveni evaluacioni mehanizam za primenu standarda. Nakon višegodišnjih uspeha ovog sistema stvoren

¹¹ Gotovo svaka savezna država u Sjedinjenim Američkim Državama.

je program razmene dobre prakse 2004. godine, kao pilot program, za koji je predvideo da do kraja 2009. godine oceni efikasnost rada svih NCB u svetu.

Radi povećanja uspešnosti rada Nacionalnih centralnih biroa INTERPOL-a oformljeni su sledeći regionalni biroi (RB) INTERPOL-a, i to:

- u Abidžanu – WAPCCO (West African Police Chiefs Committee) za region Zapadne Afrike, u Buenos Airesu za Južnu Ameriku,

- u Harareu – SARPCCO¹¹ (Southern African Regional Police Chiefs Co-operation Organization) za Južnu Afriku,

- u Nairobiju –EAPCCO (East African Police Chiefs Co-operation Organization) za Istočnu Afriku, u San Salvadoru za Centralnu Ameriku,

- u Jaundeu – CAPCCO (Central African Police Chiefs Committee) za Centralnu Afriku,

kao i Kancelarija oficira za vezu u Bankoku za Jugoistočnu Aziju.

Navedeno rešenje je doprinelo decentralizovanom pristupu u vršenju policijskih poslova u regionima u svetu. Ovi biroi prema čl. 25. Statuta INTERPOL-a čine stalna odeljenja Generalnog Sekretarijata i osnovani su sa ciljem da približe Generalni Sekretarijat regionima. Dužnosti ovih regiona i obaveze su iste kao i Generalnog Sekretarijata, ali su aktivnosti determinisane posebnostima svakog od regiona. Osoblje regionalnih biroa se mahom regrutuje iz regiona a broj i uloge se razlikuju i variraju u zavisnosti od posebnih potreba, ciljeva i prioriteta svakog regiona.

Uobičajena organizacija je sledeća: Šef biroa odgovoran za primenu principa i prioriteta organizacije ali i regionalnih komiteta šefova policija u onim slučajevima kada isti postoje. Specijalizovani oficiri – policajci specijalizovani po liniji rada u prevalentnim oblicima kriminaliteta za svaki region Sistemski analitičari (ili mrežni analitičari) – tehničko osoblje odgovorno za pružanje tehničke podrške ne samo RB – u već i NCB – ima, Analitičari kriminalistički – pružaju analitičku podršku u pogledu kriminaliteta u regionu, vezano za posao ka GS i regionalnim komitetima šefova policija i administrativno pomoćno osoblje

Pravno gledano RB su obavezni i na njih se odnose pravila koja se odnose na GS – ove funkcije iz čl.26. Statuta kao na primer ona u

vezi finansijskih pravila ili pravila i norme vezane za osoblje institucije. Takođe postoje posebna pravila i norme koja se odnose samo na RB a vezana su za međusobna delegiranja finansijskih ovlašćenja i pravila o osoblju, a koja se razlikuju od jednog do drugog regiona.

U drugim regionima gde postoje komiteti šefova policija, RB ostvaruje bliže veze kada formalno nisu uspostavljene zvanične veze kontakti ili diplomatske veze. Ovo je naročito slučaj u Aziji između Jugoistočno azijske kancelarija za vezu (LoBang) i ASEANPOL (Association of South-East Asian Nations Chiefs of Police); takođe i u Centralnoj Americi između RB u San Salvadoru i CJPCAC (Commission of Chiefs of Police of Central America and the Caribbean). Opisani RB su u veoma interesantnim pozicijama u smislu posredovanja i u smislu razmene informacija kao i uloge u vidu spona. Poseban slučaj su odnosi RB sa SPCPC (South Pacific Chiefs of Police Conference, Južno pacifičkom konferencijom šefova policija) i ACCP (Association of Caribbean Commissioners of Police, Asocijacija Karipskih policijskih komesara) i oni se održavaju kroz direktne kontakte iz centrale u Lionu.

INTERPOL je počeo da modernizuje svoje RB 2005. godine programima koji podrazumevaju standardizaciju radne opreme, postavljanje video konferencijske veze i IP telefonskih uređaja i opreme, a takođe i ostvarivanjem pristupa INTERPOL –ovom intranetu (internoj mreži) i sistemom za prijem i slanje poruka. Ovaj proces je ubrzao protok razmene informacija i efikasnost među RB – ima kao i NCB – ima i GS –om.

Američki kontinent – regionalne policijske organizacije

Latinoamerička saradnja razvijenih mreža (Latin American Cooperation of Advanced Networks (CLARA)) su ušle u brojne programe i inicijative u cilju poboljšanja američke kiber bezbednosti. Ovu ulogu je na sebe preuzela u najvećem delu Međuamerička Telekomunikaciona Komisija (Inter - American Telecommunication Commission (CITEL)) kroz aktivno promovisanje razvoja bezbednosti telekomunikacija i borbe protiv prevara. U okviru KLARE postoji Jedinica za bezbednost (Security Task Force (GT-Seg) koji i predstavlja CSIRT (Timova za brzu reakciju na kompjuterske incidente i ugrožavanje bezbednosti) centar za države članice) a u okviru OAS - Međuamerički komitet protiv terorizma (Inter - American Committee Against Terrorism (CICTE)), koji su zajedničkim snagama preuzeli ulogu regionalnog koordinatora za saradnju Timova za brzu reakciju na

kompjuterske incidente i ugrožavanje bezbednosti. OAS – ov tim vladinih stručnjaka kiber kriminaliteta podržava i promoviše saradnju organa gonjenja u regionu kroz različite oblike obuke i tehničkih radionica.

OAS

Neki teoretičari za godinu osnivanja inicijativa (prethodnika) OAS uzimaju Panamski Kongres i aktivnosti Simona Bolivara (Simón Bolívar) 1826.god. ali je činjenica da se tek 1889.god. donosi odluka o periodičnim sastancima Američkih država. Naime prva međunarodna konferencija Američkih država (The First International Conference of American States) u Vašingtonu (Washington, D.C.) od oktobra 1889. do aprila 1890. i za svrhu je imala razmatranje preporuka i plana za načine rešavanja neslaganja i razmirica u budućnosti među državama koje su na konferenciji učestvovala. 18 Američkih država su učestvovala na konferenciji, nma kojoj je dogovoreno da se konstituiše Međunarodna Unija Američkih Republika, u svrhu brzog prikupljanja i razmene komercijalnih informacija sa sedištem u Vašingtonu, kasnije ona prerasta u „Panameričku uniju“ a kako je organizacija rasla rasle su i funkcije tako da danas predstavlja Generalni Sekretarijat Organizacije Američkih država (OAS). Na Konferenciji u pogledu pravnih stvari predloženo je prihvatanje odredaba u vezi ekstradicije među članicama; proklamovano je da zahtev ne povlači i pravo; takođe su i predstavljene smernice za nacrt sporazuma o arbitraži kojim bi se izbegli mogući ratni sukobi između američkih nacija kao oblici rešavanja nesuglasica. Ova Konferencija je postavila temelje onome što će prerasti u Inter Američki sistem: komercijalne potrebe usmerene na postizanje veće integracije; pravne okvire sa učvršćivanjem veza između državnog i privatnog sektora u mirnom okruženju regionalne saradnje i bezbednosti; ustanovljavanje specijalizovanih institucija u različitim sferama. Konferencije Američkih država su se sastajale na različitim bazama u različitim intervalima do 1970.god. kada su prerasle u Zasedanje Generalne Skupštine OAS. Tada je stupio na snagu Protokol Amandmana na Povelju OAS usvojen u Buenos Airesu. Pored ovih organizacionih oblika postojale su i sledeće regionalne integracioni pokušaji. Na primer sastanci Ministara spoljnih poslova i specijalni sastanci kao, na primer, Konferencija o međuameričkim problemima rata i mira koja je održana 1945. U Meksiko sitiju, ili Inter američka Konferencija za održanje kontinentalne bezbednosti i mira, održana 1947.god. u Brazilu (Rio de Žaneiro)⁸. Utoku trajanja hladnog rata više

puta su se sastajali i sa datih sastanaka u stvari nastali su aktuelni principi po kojima danas funkcionišu OAS. I pre tog momenta sklopljeni su mnogi sporazumi kojima je utemeljena OAS. 1923.god. na Petoj međunarodnoj Konferenciji Američkih država (Santjago, Čile) usvojen je sporazum o izbegavanju i prevenciji konflikata među Američkim državama (Gondra sporazum). Na sedmoj međunarodnoj Konferenciji 1933.god. (u Montevideu, Urugvaju) usvojena je Konvencija o pravima i dužnostima Država kojom je promovisan princip jurisdikcione jednakosti, kao i princip nemešanja (princip zabrane intervencije), kao i princip mirnog rešavanja sukoba.

Pored Panameričke Unije, tokom godina, razvijen je niz institucija, pa tako imamo Interamerički jurisdikcioni komitet (1906), Interamerička ženska Komisija (1928), Međuamerički odbor za odbranu (1942), Međuamerička Komisija za zaštitu ljudskih prava, Međuamerički Sud za zaštitu ljudskih prava, Međuamerička Komisija za zloupotrebu droga, Centar za studije prava Amerika, Međuamerički sud pravde je trebalo da se oformi još 1923, ali nije do danas.

Ciljevi regionalne saradnje sa stanovišta INTERPOL-a, ali i profesionalne policijske prakse su: bavljenje regionalnim pitanjima kriminaliteta, povećanje protoka i razmene informacija u relevantnim oblastima kriminaliteta, povećanje razmene informacija među regionima, omogućavanje dostupnosti informacija na regionalnoj osnovi, te pružanje adekvatne podrške na regionalnom i nacionalnom nivou.

SEPCA

Evropski primer regionalne policijske saradnje svakako je SEPCA (Southeastern Europe Police Chiefs Association). Ova međunarodna organizacija nema operativni karakter, niti se posredstvom nje razmenjuju operativni podaci i planiraju i izvode međunarodne policijske akcije. Njena namena je više strateška, a na njenim sastancima se donose odluke od značaja za oblike policijske saradnje u regionu Jugoistočne Evrope. Takođe, SEPCA iz svojih fondova donira posredstvom INTERPOL-a tehničko opremanje Nacionalnih centralnih biroa i operativnih jedinica kriminalističkih službi balkanskih država.

SECI centar

Taktičko-operativni nivo regionalne saradnje evropskih policija postavljen je u okviru SECI centra, u kome postoje sledeće grupe za rad na posebnim problemskim oblastima: Jedinica za ilegalne migracije i

trgovinu ljudima; Jedinica za borbu protiv ilegalne trgovine narkoticima; Jedinica za borbu protiv krijumčarenja i prevara; Jedinica za borbu protiv finansijskog i kompjuterskog (visokotehnološkog) kriminaliteta; Jedinica za borbu protiv ilegalne trgovine mototrnim vozilima; Antiteroristička jedinica i Jedinica za bezbednost u kontejnerskom transportu.

U okviru ovog oblika regionalne saradnje potpisana je Konvencija policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi od strane Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Makedonije, Republike Moldavije, Rumunije i državne zajednice Srbija i Crna Gora, na osnovu kojeg je u Srbiji donet 2007. godine. Zakon o potvrđivanju Konvencije o policijskoj saradnji u jugoistočnoj Evropi¹². Njome se rešava velika količina pomenutih oblika saradnje i predstavlja još jedan korak ka potpunom i sveobuhvatnom regulisanju odnosa i saradnje organa gonjenja u regionu¹³.

SECI centar, u ovom trenutku, sa specifičnim pristupom pitanju ilegalnih migracija i trgovine ljudima pruža značajne ekspertske usluge u ovoj oblasti. One podrazumevaju sledeće: regionalna strateška analiza i razvoj strateških protoka informacija (razmena mišljenja) u okvirima problematike zajedničkih pretnji praćena koordiniranim aktivnostima, uz uvažavanje potreba država članica kroz obezbeđivanje adekvatnog okruženja za saradnju, kako bi se informacije razmenile i organizovale zajedničke istrage, operacije i obuke. Neophodnost kooperacije različitih sektora država u okruženju je, veoma brzo, postala više nego jasna, svoj konkretni vid je dobila u SECI.

IPA

Pored pomenutih značajne su i sledeće organizacije. EU CARDS - Zajednička pomoć za rekonstrukciju razvoj i stabilizaciju (Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilization CARDS) projekat je kreiran od strane Evropske Komisije u cilju podrške u ekonomskom razvoju zemalja zapadnog balkana (Albanija, Makedonija, Hrvatska, Srbija, Crna Gora i BiH). Projekat je 2006. godine transformisan u IPA (Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA)) finansijski instrument EU za racionalizovanu pomoć kao predpristupni fond ili skup fondova za države koje su kandidati za članice EU (ili potencijalni kandidati za EU)¹⁴. U okvirima ovog instrumenta dolazi do harmonizacije određenih pitanja u pogledu svih pomenutih država. Cilj mu je da poveća efikasnost i koherentnost

pomoći u finansijskim sredstvima postavljanjem jedinstvenog okvira za delovanje.

ICITAP i CARIN

Sledeća organizacija ima više globalni karakter. Internacionalni program za pomoć u obuci za kriminalističke istrage (International Criminal Investigative Training Assistance Program (ICITAP)) je organizacija koja je formirana u okviru Ministarstva pravde SAD, (u okviru krivičnog odeljenja) a čiji je cilj da u saradnji sa vladama država, kojima pruža podršku, razvije efektivne, profesionalne i transparentne kapacitete subjekata suprostavljanja kriminalitetu¹⁵. Posebno treba naglasiti saradnju u okvirima EU - CARIN Grupe, (The Camden Assets Recovery Inter-Agency Network (CARIN)) čiji je cilj povećanje efikasnosti angažovanja članica, na bazi multigencijskog pristupa u onemogućavanju kriminalaca u ostvarivanju nedozvoljenih i nezakonitih profita. Ova grupa je ekskluzivna za države članice EU ali je moguće prisustvo drugih država u vidu posmatrača, (Interpol, Egmont grupa, Olaf, Europol (obezbeđuje sekretarijat - logistiku), Eurojust (stalni posmatrač u Upravljačkoj grupi) UN, itd...). Rusija, Kanada i Hrvatska imaju status posmatrača u CARIN grupi. U okvirima iznetog prepoznaju se oblasti i mogućih budućih oblika saradnje a možemo se i pohvaliti veoma značajnim rezultatima postignutim (uz učešće Srbije) u okviru nekih od pomenutih organizacija. Sve olakšavaju buduću ulazak u Evroatlantske integracije, na taj način što se, u okvirima istih, postavljaju i ispunjavaju određeni uslovi, koji čine inicijalne korake ka harmonizaciji unutrašnjih propisa sa propisima ovih organizacija a, preko istih, i do evropskih propisa.

Policijska saradnja kroz EUROPOL

Ured Evropske policije¹² EUROPOL je organizacija EU za primenu zakona koja se bavi obaveštajnom policijskom delatnošću, cilj joj je poboljšanje efikasnosti i saradnje državnih organa država članica. Vizionarska krilatica Europol je: da će predstavljati centar svetske klase najboljih, kao podršku državama članicama u borbi protiv svih težih oblika međunarodnog kriminaliteta i terorizma. Proklamovane vrednosti ove organizacije su: liderstvo i zajednički pristup; integritet; dinamičnost i proaktivnost; profesionalizam i orijentisanost ka postizanju rezultata; kredibilitet i pouzdanost; saradnja bazirana na dijalogu; angažovanost i predanost. Europol pruža podršku državama članicama kroz: omogućavanja razmene informacija, prema i u skladu sa zakonima države članice¹³; omogućavanja i pružanja operativne analize kao podršku operacijama; stvaranja strateških izveštaja (kao na primer procene ugroženosti) i analize kriminaliteta na bazi informacija i obaveštajnih podataka pribavljenih od strane države članice i drugih strana.

¹² U okviru procedure naznačene Ugovorom o Evropskoj uniji (Mastriht, 7. februara 1992. god), odlukom Evropskog saveta (Konvencija EUROPOL) formiran je Ured evropske policije – EUROPOL, sa sedištem u Hagu. Isprva je ograničenim kapacitetima i ovlašćenjima funkcionisao u okvirima Evropolove jedinice za borbu protiv narkotika (Europol Drugs Unit (EDU)). Nakon ratifikacije Konvencije EUROPOL i stupanja na snagu 1.10.1998. godine, a posle sprovođenja ostalih zakonodavnih aktivnosti, Ured evropske policije počinje sa radom 1.7. 1999. godine. Primarna nadležnost Ureda je prevencija i borba protiv terorizma, ilegalne trgovine drogom i drugih oblika organizovanog, a posebno transnacionalnog kriminala. U nadležnosti Ureda su i prevencija i borba protiv trgovine nuklearnim radioaktivnim materijalima, ilegalne emigracije, trgovine ljudima, zloupotrebe maloletnika u pornografske svrhe, krađe i ilegalne trgovine ukradenim vozilima. Europol se može uključivati i u zajedničke akcije sprečavanja i suzbijanja ubistava, teških telesnih povreda, ilegalne trgovine organima i tkivima humanog porekla, otmica, uzimanja talaca, protivpravnog lišavanja slobode, rasizma i ksenofobija, prevara, organizovane krađe i ilegalne trgovine antikvitetima i umetničkim delima, reketa i iznudivanja, falsifikovanja novca, falsifikovanja proizvoda i dokumenata, kompjuterskog kriminala, korupcije i piratstva, pranja novca, ilegalne trgovine oružjem, municijom i eksplozivom, ugroženim životinjskim i biljnim vrstama, hormonskim supstancama i drugim faktorima rasta i dr. Zvaničan sajt je:

<http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=facts>

¹³ Ovo se odbija preko oficira za vezu Europol (ELO, Europol liaison officers) - oni se akredituju od strane država članica

Sedište Europol je u Hagu, u Holandiji. Organizaciona struktura je sledeća: Direktorat postavlja Savet EU (Ministri pravde i unutrašnjih poslova)¹⁴, aktuelni sastav čine direktor i dva zamenika direktora. Europol je odgovoran Savetu Ministara pravde i unutrašnjih poslova, koji nosi odgovornost za upravljanje i kontrolu europol¹⁵. Upravni odbor Europol se sastoji od po jednog predstavnika svake države članice EU i, kao osnovni zadatak, ima nadzor nad aktivnostima organizacije. Zajedničko nadzorno telo, koje se sastoji od eksperata¹⁶ za zaštitu podataka, bavi se nadzorom nad prikupljanjem i korišćenjem ličnih privatnih podataka od strane organizacije. U cilju efikasne borbe protiv organizovanog kriminaliteta Europol ima posebnu strategiju o saradnji sa trećim licima (koja ne predstavljaju članice EU) koja definiše okvire za razvoj zajedničkih aktivnosti sa njima. Sve opisano se ostvaruje na bazi sporazuma o saradnji u skladu sa Europolovom konvencijom. Predmetni sporazumi potpisani su sa različitim zemljama i organizacijama, na primer, sa Albanijom, Australijom, BiH, Kanadom, Cepolom, Kolumbijom, Hrvatskom, Eurojustom, Evropskom Centralnom Bankom, Evropskom komisijom, Evropskim nadzornim centrom za droge i zavisnosti, BJR Makedonijom, Fronteksom, Islandom, Interpolom, Moldavijom, Norveškom, Olafom (European Anti-Fraud Office), Ruskom federacijom, Švajcarskom, Sitcenom (EU Joint Situation Centre), Turskom, Srbijom, UNODOC – om (United Nations Office on Drugs and Crime), SAD, Svetskom carinskom organizacijom. U okviru Europol oficiri za vezu i oficiri europol, analitičari i drugi stručnjaci obezbeđuju i pružaju efektivnu, multijezičnu dvadesetčetveročasovnu podršku korisnicima ove institucije.

Bliža saradnja između policijskih snaga, carinskih i ostalih nadležnih organa država članica je uspostavljena u članom 29(2) TEU-a kroz sprečavanje i suzbijanje kriminala u cilju pružanja doprinosa ostvarivanju visokog nivoa bezbednosti građana EU. Državni organi su dužni da sarađuju direktno i kroz Europol. Prema članu 30(1) TEU-a zajednička aktivnost EU u ovoj oblasti uključuje:

(a) operativnu saradnju između nadležnih organa, uključujući i policiju, carinu, i druge specijalizovane službe Država

14 Nakon dopune Amsterdamskog sporazuma treći stub ili oslonac EU obuhvata oblast policijske i sudske saradnje u krivičnoj materiji.

15 Objektivnost u izboru članova direktorata se osigurava učešćem predstavnika svih članica u izbornom telu i zahtevanjem jednoglasne odluke o izboru.

16 Po dva iz svake države članice.

članica u vezi sa sprečavanjem, otkrivanjem i rasvetljavanjem krivičnih dela;

(b) sakupljanje, skladištenje, obradu, analizu i razmenu relevantnih informacija, uključujući i informacije policijskih službi o izveštajima o sumnjivim finansijskim transakcijama, naročito kroz Europol, a koje su predmet određenih odredaba o zaštiti ličnih podataka;

(c) saradnju i zajedničke inicijative u obuci, razmeni oficira za vezu, upotrebu opreme i forenzička istraživanja;

(d) zajedničku procenu određenih istražnih tehnika u vezi sa otkrivanjem teških oblika organizovanog kriminala.

Pošto je, u suštini, on centar za prikupljanje, analizu i distribuciju informacija, EUROPOL ne predstavlja federalnu policiju; pripadnici EUROPOL –a ne mogu sprovoditi nijednu istragu po svom nahođenju. Europol predstavlja administrativno telo koje prvenstveno ima koordinativnu ulogu, što je u suprotnosti sa uobičajenom ulogom policije. Ustanovljenje Evropske Policijske Kancelarije je već navedeno u Sporazumu u Matrihtu. 1995. godine, zaključena je Europolova Konvencija koja je dodelila Europolu odvojen pravni subjektivitet i ograničenu nadležnost za sklapanje sporazuma. Ona je stupila na snagu 1998. godine i Europol je počeo da radi 1. jula 1999. godine. Konvencija definiše cilj Eurpola u članu 2(1):

„Cilj Eurpola biće [...] da poboljša [...] efikasnost i saradnju nadležnih organa država članica u sprečavanju i suzbijanju terorizma, nelegalnog prometa narkotika i ostalih teških oblika međunarodnog organizovanog kriminala gde postoje stvarne indikacije da su strukture organizovanog kriminala uključene i da su dve ili više država članica pogođene oblicima takvog kriminala toliko da to zahteva zajednički pristup od strane država članica u skladu sa obimom, značajem i posledicama navedenih delikata.“

Prema članu 3(1), njegovi zadaci su:

da olakša razmenu informacija između država članica;

da pribavi, sravni i analizira informacije i obaveštajne podatke;

da obavesti nadležne organe države članice bez odugovlačenja preko državnih jedinica (...) u informacijama koje se tiču njih, i o bilo kojoj uočenoj vezi između krivičnih delikata

da pomogne istrage u državama članicama prosleđivanjem svih relevantnih informacija nacionalnim jedinicama

da održava kompjuterizovan sistem sakupljenih informacija koje sadrže podatke.

Razvoj Europol je išao dalje sa usvajanjem Amsterdamskog sporazuma iz 1997. godine dopunjujući TEU kako bi potvrdio buduću operativnu ulogu Europol. U periodu od pet godina, Savet će, prema članu 30(2) TEU, unaprediti policijsku saradnju kroz Europol, a posebno će:

omogućiti Europolu da olakša i podrži pripreme i ohrabri saradnju i sprovođenje specifičnih istražnih delatnosti od strane nadležnih organa država članica, uključujući tu i operativne akcije zajedničkih timova sačinjenih od predstavnika Europol u kapacitetu podrške:

usvojiti mere koje dozvoljavaju Europolu da traži od nadležnih organa država članica da sprovedu i koordiniraju njihovim istragama u specifičnim slučajevima i da razvije specifična veštačenja koja mogu biti stavljena na raspolaganje Državama članicama kako bi im pomogla u istragama slučajeva organizovanog kriminala;

Što se tiče saradnje Republike Srbije sa EUROPOL – om stvari stoje ovako. Sporazum o strateškoj saradnji Srbija je potpisala u septembru 2008. godine. Prema ovom sporazumu sa EUROPOL – om se mogu samo razmenjivati informacije strateškog tipa, kao na primer, količina zaplene opojne droge, aktuelne rute ilegalne migracije, ali se ne mogu dostavljati lični podaci lica koja su u pitanju. U svakom slučaju potpisivanje sporazuma daje poseban značaj saradnji EUROPOL – a sa Republikom Srbijom.

Mreže oficira za vezu

Međunarodna policijska saradnja odvija se i putem mreže oficira za vezu, koji su detaširani u Ambasadama svojih država i svojom aktivnošću doprinose ubrzavanju razmene podataka i planiranja međunarodnih policijskih akcija. Ovo se naročito odnosi na proaktivno delovanje policije, u smislu davanja prethodnih podataka o mogućim kriminalnim aktivnostima organizovanih kriminalnih grupa, koje se iz jedne države kreću ka jednoj ili više stranih država radi vršenja npr. serije razbojništava na štetu zlatara, radnji sa skupocenim ručnim satovima ili bogatih porodičnih kuća. Značajno je pomenuti i da u Beogradu postoji 31 akreditovana kontakt tačka za oblast policijske saradnje u okviru postojećih diplomatsko-konzularnih predstavništva

Umesto zaključka

Opisane organizacije prikazane na globalnom nivou. Obzirom da Srbija nije u mogućnosti da bude članica svih prikazanih organizacija neophodno je dati presek onoga što u ovom trenutku postižemo. Saradnja na strateškom nivou preko MUP R Srbije odvija se, pre svega, na osnovu potpisanih međunarodnih bilateralnih i multilateralnih sporazuma, na operativnom nivou najveći broj slučajeva odvija se preko Odeljenja međunarodne policijske saradnje, a konkretne istrage npr organizovanog kriminala odvijaju se preko SBPOK-a. Prekogranična saradnja se odvija na nivou Uprave granične policije sa susednim državama na osnovu potpisanih sporazuma, kao i primera dobre prakse EU. Kao vid saradnje u borbi protiv terorizma je saradnja specijalnih jedinica MUP R Srbije sa drugim jedinicama kroz treninge, naročito sa srodnim jedinicama Francuske, zemalja regiona Jugoistočne Evrope, Ruske Federacije.

MUP R Srbije u saradnji sa Kancelarijom policijskog atašea u Ambasadi R Francuske u Beogradu ostvaruje odličnu saradnju po pitanju obuke specijalnih jedinica u regionu i u tom smislu promocija MUP-ovog Nastavnog Centra Kula kao regionalnog centra za obuku.

U saradnji sa ICITAP-om, MUP Republike Srbije organizuje obuku policijskih službenika, naročito u oblasti suprotstavljanja terorizmu i borbe protiv organizovanog kriminala.

Ministarstvo unutrašnjih poslova R Srbije priprema niz sporazuma za potpis sa ostalim zemljama i organizacijama kao što su:

Operativni sporazum sa EUROPOL-om

Sporazum o saradnji u borbi protiv organizovanog kriminala, međunarodne ilegalne trgovine drogama i međunarodnog terorizma između Vlade Republike Srbije i saveta ministara Republike Albanije

Memorandum o saradnji između Saveznog ministarstva unutrašnjih poslova SR Nemačke i Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije

Sporazum između Republike Srbije i Češke Republike o policijskoj saradnji u borbi protiv kriminala

Sporazum između Republike Srbije i Španije o saradnji u suzbijanju svih oblika kriminaliteta

Sporazum o policijskoj saradnji u borbi protiv kriminala između Vlade Kraljevine Belgije i Vlade Republike Srbije

Sporazum između Veća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Srbije o saradnji u borbi protiv terorizma, organizovanog

kriminala, nelegalne trgovine narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima, ilegalne migracije i ostalih krivičnih dela

Memorandum o saradnji u borbi protiv međunarodnog organizovanog kriminala, međunarodne ilegalne trgovine drogama i međunarodnog terorizma između Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije i Ministarstva unutrašnjih poslova Ukrajine.

Sporazum o saradnji u borbi protiv međunarodnog terorizma, nezakonite trgovine opojnim drogama i psihotropnim supstancama i organizovanog kriminala između Vlade Republike Turske i Vlade Republike Srbije

Sporazum o saradnji između Republike Srbije i Republike Argentine u borbi protiv transnacionalnog organizovanog kriminala

Protokol o saradnji između Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije i Ministarstva javne bezbednosti NR Kine

Sporazum između Republike Srbije i Savezne Republike Nemačke o policijskoj saradnji u borbi protiv kriminala.

Memorandum o razumevanju između Republike Srbije i Republike Irak

Memorandum o razumevanju između Vlade Republike Srbije i Vlade Južnoafričke Republike

Sporazum između Republike Srbije i Republike Belorusije o saradnji u borbi protiv kriminala

Sporazum između Vlade Republike Srbije i Vlade Crne Gore o saradnji u zaštiti od prirodnih i drugih katastrofa

Sporazum između Republike Srbije i Republike Finske o saradnji u oblasti borbe protiv kriminala

Opisane planirane međunarodne aktivnosti RS daju nadu u svetlu budućnost naše države kako u regionu tako i u strateškim okvirima na globalnoj poziciji u saradnji sa drugim državama u suprostavljanju kriminalitetu.

LITERATURA:

1. © 1975 - 1981 by David Wallechinsky & Irving Wallace
Reproduced with permission from "The People's Almanac" series of books.
2. Anderson, Malcolm. *Policing the World: Interpol and the Politics of International Police Co-operation*. Oxford: Clarendon Press, 1989.
3. Barnett, Michael, and Liv Coleman. "Designing Police: Interpol and the Study of Change in International Organizations." *International Studies Quarterly* 49 (2005): 593–619.
4. Bresler, Fenton S. *Interpol*. Toronto and New York: Viking, 1992.
5. Burke, B., *Nazi Counterfeiting of British Currency during World War II: Operation Andrew and Operation Bernhard*, San Bernardino, California, 1987.
6. Byatt, D., *Promises to Pay. The first three hundred years of Bank of England notes*, Spink, London, 1994, p. 45-56.
7. Cameron-Waller, S. (2001, December 17). Interpol statement: Second world conference on commercial exploitation of children. Retrieved March 21, 2003, from <http://www.interpol.int/Public/Icpo/speeches/20011219.asp>
8. Deflem, Mathieu. 2008. "Interpol." Pp. 198-199 in *The Oxford Encyclopedia of the Modern World*, edited by Peter N. Stearns. New York: Oxford University Press.
9. Deflem, Mathieu. *Policing World Society: Historical Foundations of International Police Cooperation*. Oxford and New York: Oxford University Press, 2002.
10. Deridder, W. (2001, October). 16th annual Interpol symposium on terrorism. Retrieved May 5, 2004, from www.interpol.int/public/ICPO/speeches/20011022b.asp
11. Haberfeld, M., & McDonald, W. (2004). International cooperation in policing. In P. Reichel (Ed.), *Handbook of transnational crime and justice*. Thousand Oaks, CA: Sage
12. Malkin, Lawrence. *Krueger's Men: The Secret Nazi Counterfeit Plot and the Prisoners of Block 19* (2006)
13. Stahl, Z., *Jewish Ghettos' and Concentration Camps' Money (1933-1945)*, Israel, 1990,
Internet
1. <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/291580/Interpol>

2. www.rog99.blogspot.com/2009/12/fattening-interpol.html
3. <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/executive-order>
4. http://www.washingtonexaminer.com/opinion/Obama-gives-Interpol-free-hand-in-U_S_-8697583-80291137.html
5. <http://noisyroom.net/blog/2009/12/26/of-executive-orders-and-trojan-horses-update/#more-6356>

Mr Sergej Uljanov
National Central Bureau of INTERPOL Beograd

Mr Zvonimir Ivanović
Academy of Criminalistics and Police Studies

INTERNATIONAL POLICE ORGANIZATIONS

Nowadays civilization profile is, by all means, marked with dynamic, brutal and unfortunately efficient organized criminal activity. Its international prefix, surely, contribute to increasing of social endangering to the detriment of a state and an individual just as to the state and private property.

In this article, we try to recognize as society response to the constant presence of enemy of its fundamental values, the existing of international police organization running worldwide, continentally and regionally.

To understand their role completely, there will be made an overview to the historical aspects of their origin and development, just like to the historical episodes of them being misused.

Focused on world level we will explore the importance of International Criminal Police Organization – INTERPOL, analyze European, African, Asian, Latino American, Central American, Pan-American and Pacific police organization, continentally and stress out the purpose of international organization of SECI, regionally.

We think that the international police organizations' ranges combating, after all, organized criminal activities, make essential impact on protection of basic human rights and liberties, just as on stability and prosperity of international relations seeing through regional, continental and world perspectives.

Key words: *International police organizations, organized criminal, INTERPOL, EUROPOL, ASEANPOL, CLARA, OAS, CJPCAC, ACCP, WAPCCO, CAPCCO, SARPCCO, SPCPC, SEPCA, SECI.*